

4 Rör inte! Kan museer tänka annorlunda?

10 Rapport från Norge – skriven på norska

16 Gruppresan till Sverige var årets höjdpunkt

Synvinkel

6 • 2023 FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

6

Rör gärna skulpturerna på Elverket i Ekenäs

I DENNA TIDNING

6 • 2023

LEDARE

3 Utsätt seende för otillgänglighet!

ARTIKLAR

4 Tillgänglighet är ett sätt att tänka

6 Här måste seende be om tolkning

10 Mange blir diskriminert
vekk fra arbeidslivet

20 FSS utbildar taxichaufförer

FRÅN MEDLEMMARNA

16 ”Hos oss finns inget jag – bara vi”

18 Klapprande hovar, en ruin
att sjunga i och doften av hav

AKTUELLT

22 Resenärer får det lättare
Personalnyheter

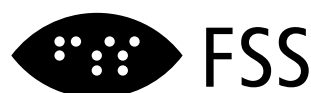
AKTUELLT I DISTRIKTEN

23

Synvinkel

Synvinkel är organisationstidningen för
Förbundet Finlands Svenska Synskadade.

Tidningen utkommer med 8 nummer
per år i svartskrift, punktskrift, som
taltidning, tillgänglig pdf och i
rtf-format, se www.fss.fi. Kan också
fås som e-postbilaga. Årgång 112.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska
Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1,
00560 Helsingfors. Tfn 09 6962 300.

T.f. chefredaktör: Henrika Mercadante
Tfn 044 712 30 13, e-post:
henrika.mercadante@fss.fi

Layout: Synnöve Rabb

Tryck: Forsberg, Jakobstad

Papper: Obestruket Multioffset 120 g

Typsnitt: PT Sans 12,8 pkt

Prenumerationer och adressändringar:

FSS kansli, tfn 09 6962 300,

e-post: kansliet@fss.fi

Nästa tidning utkommer 20.11.

■ **På pärmen:** Tessa Bamberg, klädd i grå
vindtygsjacka, känner på en av skulptu-
rerna i betong, klädd i kläder av tyg, på
Elverkets gård. Skulpturen föreställer en
människa som bär en rökande anhörig
på ryggen i ryggsäck. Konstverket heter
”Det blir nog bra”.

Utsätt seende för otillgänglighet!

Vad betyder tillgänglighet? Garanterat något helt annat för dig än för mig och det fascinerande är att synen på tillgänglighet förändras år för år.

Under studietiden irriterades jag av toapappershållaren i min studentbostad. Någon hade placerat den på mer än en armlängds avstånd från toaletten. Extremt otillgängligt. Jag erkänner att jag suckade över att toaletten var stor som en balsal, medan resten av bostaden var minimal. Skulle jag ha rört mig med rullstol hade jag tänkt annorlunda.

I Italien byggde min pojkvän och jag en cykelsläpvagn av en gummi-båt, fastbunden på ett kasserat utebord av plast, ovanpå en stomme med rejäla hjul. Den kopplade vi till en cykel. Med rullstol gick det inte att ta sig över sandstranden till havet, för den fastnade. Vi måste uppfinna ett nytt transportmedel för att hans dotter skulle kunna vara med oss i båten. Borde stränderna göras mer tillgängliga?

Visst har jag varje vinter muttrat över mina stövlar som fyllts av snö då jag har klivit över de upplogade vallarna FRAMFÖR övergångsstället till busshållplatsen, men inte förrän jag mötte en dam som kom ut från ögonkliniken i Mejlans och gick rakt in i snödrivan och inte kom vidare utan hjälp så insåg jag vad vinterunderhåll verkligen betyder för tillgängligheten.

Åren på FDUV fick mig att inse

behovet av lättläst text, tydlighet då man uttrycker sig och vikten av status quo. Om en deodorant som alltid funnits till vänster på en hylla flyttar till den andra sidan av hyllan kan den för vissa personer försvinna totalt, trots att deodoranten är synlig för personerna i fråga. Visst är det också fråga om tillgänglighet att ett objekt ska finnas på en viss plats för att kunna användas.

Min pappa ringde i våras till mig och sa att han sitter i mörker och snart dör telefonen. Han försökte få in laddaren i en väggkontakt och provade på alla ställen och drog ut lamporna med hopp om att det skulle lyckas. Hålen i kontaktorna pekade åt olika håll och han kunde inte se det. Varför kan inte väggkontaktorna alltid ha hålen vågrätt?

Efter ett år på FSS ser jag plötsligt alla utmärkta byggplatser, märker hur galet det är att tvingas väga grönsaker och välja siffror på en platt skärm och lyssnar om trafikljusen piper. Världen ter sig plötsligt extremt otillgänglig, både digitalt och fysiskt.

Men samtidigt ser jag hur det går framåt och hur medvetenheten ökar. I det här numret av Synvinkel får vi ta del av ett omvänt perspektiv på tillgänglighet – en utställning där seende behöver tolk.

Vi seende bör utsättas för otillgänglighet. Genom möten med synskadade växer vi och öppnar ögonen för alla förändringar som behövs i samhället.

**Henrika
Mercadante,
t.f. chefredaktör**

Tillgänglighet är ett sätt att tänka

”Rör inte”. Det är standardfrasen på stora lappar intill statyer och föremål på museum och utställningar, vilket är förståeligt för att ovärderliga kulturskatter inte ska vittra sönder. Men går det att tänka annorlunda och göra museer mer tillgängliga för besökare?

TEXT: HENRIKA MERCADANTE

Ann-Sofie Grankulla och **Eva-Marie Backnäs** har i sitt examensarbete ”Med andra ögon. Tillgängligare museupplevelser för personer med synnedsättning” från Yrkeshögskolan Novia 2023 skapat en handbok med tillgänglighetstips för museer.

I handboken finns tips om hur du gör en verbal karta över en byggnad, vad du ska tänka på när du träffar en person med synnedsättning, teknik för ledsagning, tips för syntolkare och basinformation om hur du förbättrar den fysiska tillgängligheten med hjälp av kontraster, ledstråk, belysning och markeringar av hinder. Dyra investeringar i metallister är inte ett måste – stadiga gångmattor som besökarna kan följa hjälper redan mycket, likaså att tejpa första och sista steget i trappan eller att markera glasväggar och dörrar med tejp i ögonhöjd.

Dilemmat för personer med

synnedsättning är att museer och utställningar i stor utsträckning är baserade på visuella intryck. Men vi upplever omvärlden med alla sinnen. Ann-Sofie och Eva-Marie betonar att konkreta, fysiska möten med föremål har visat sig förbättra upplevelsorna och inläringen för alla besökare, inte bara för personer med synutmaningar.

Vissa museer har därför byggt upp bruksamlingar med dubletter av föremål som får hanteras av besökarna. Det har också utvecklats system där sensorer är kopplade till museiföremål. Då någon rör vid föremålen ges information auditivt. För personer med synrester kvar kan fotograferade förstoringar av detaljer vara till hjälp.

Risk för näsblindhet

Vi vill röra, känna, lukta och gärna smaka. Friluftsmuseum erbjuder till exempel möjligheten att prova

Storstil

Lyssningsfunktion

Ledarhund

”Människor vänjer sig dock mycket snabbt vid doftstimuli och slutar reagera – de blir näsblinda.”

att kärna smör på gammaldags vis. Konstmuseet Rijksmuseum i Amsterdam arrangerar doftguidningar. Tavlorna förses med dofter som ska sätta sprätt på fantasin och stärka upplevelserna. En kulturhistorisk utställning om livet i en fiskeby i Taizhou museum kryddades med lukten av fisk på tork.

Människor vänjer sig dock mycket snabbt vid doftstimuli och slutar reagera – de blir näsblinda, konstaterar Ann-Sofie och Eva-Marie i examensarbetet. Det gör att dofter måste användas med måtta.

Synskadade med i utvecklingsarbetet

Två pilotmuseer valdes för examensarbetet. Under testrundor fick personer med synnedsättning prova på olika lösningar för ökad tillgänglighet. Mellan rundorna förbättrades lösningarna. Alla steg i processen utvärderades av testpersonerna.

Båda museerna utvecklade syntolkade guidningar, en verbal karta kom till och arbetet med att skapa taktila kartor i svällpapper inleddes. Museerna fick också inspiration att erbjuda upplevelser med känselsinnet. Korgar fylldes med föremål som besökare får röra.

Digitala möjligheter och skickliga syntolkar

Allt fler användarvänliga applikationer som kan vara till hjälp för museibesökare med nedsatt syn kommer ut på marknaden.

– Den allmänna medvetenheten om tillgänglighet har ökat och torde ytterligare förbättras när EU:s tillgänglighetsdirektiv och ändringar i Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster träder i kraft, konstaterar Ann-Sofie.

I väntan på en fysisk kopia av Mona Lisa, där man kan känna på hennes leende med händerna eller framtida apparater som kanske sätts på huvudet och skapar bilder, dofter och känslointryck får vi börja med att önska förbättrad fysisk tillgänglighet, digitalt tillgängliga webbsidor och fler skickliga syntolkar på våra museer.

Framför allt hoppas vi att personer med synnedsättning bjuds in redan då allmänna byggnader planeras, inför att utställningar öppnar och över lag då tillgänglighet diskuteras.

Handboken i pdf-format hittar du på <https://fss.fi/tillganglighets-tips-museer>

Punktskrift

Syntolkat

Audioguide

Här måste seende be om tolkning

Galleri Elverket i Ekenäs öppnar upp för olika sätt att uppleva konst, med känselsinnet och hörseln. Konstnärerna på utställningen O.S.A.R.S.U.P. har heller inte fått frågan ”Vad vill du ställa ut?”, utan ”Hurdana möten vill du skapa med din konst?”

TEXT & FOTO: HENRIKA MERCADANTE

■ **Punktskriftskonst.**

Tessa Bamberg, punktskriftsansvarig på FSS kan läsa budskapet som seende inte förstår.

Den svenska konstnären **Cecilia, Cissi, Hultman** ombads skapa ett verk för en minoritetsmålgrupp, förslagsvis personer med synnedsättning. Hon hade aldrig tänkt den tanken förr och funderade hur det skulle gå till. Hennes arbeten är så visuella. Vid närmare eftertanke konstaterade hon att de även är konceptuella och poetiska. Linjer är återkommande i Cissis verk.

Byte av perspektiv

En smal, vit linje löper från vägg till vägg, runt ett helvitt rum på Elverket. Konsten och rummet blir ett. Då du går närmare ser du att det står något på linjen och känner du efter, märker du att här finns ett budskap, skrivet i punktskrift:

... Rummet, som en fysisk rymd för fantasin, längs en konkret linje att intimt få följa med fingerspetsen. Som en rumslig resa längs en alfabetisk dramaturgi som vi alla är bekanta med. Glömmas ska inte heller den lekfullt associativa dimensionen. Och möjligheten att byta perspektiv. Att det här är den synskadade som besitter förmågan att plocka fram en värld bortom synens möjligheter ...

Texten här är bara ett litet avsnitt av konstverket, översatt till svartskrift. Varför är allt vitt? Varför ett tomt rum med bara en text i vitt?

– Jag vill att seende en gång ska uppleva det som blinda så ofta måste göra, att inte kunna ta del av ett konstverk utan en annan persons hjälp eller tolkning.

Besökare får alltså be om uppläsning av texten om de inte klarar av att läsa punktskrift. Nu finns också punktskriftsalfabet tillgängliga för besökare som vill klura ut vad det står på egen hand.

Cissi lever i en värld av linjer. Enligt henne är linjen starten för språk, teckning och arkitektur. I alla åldrar kan man relatera till språket. Finns det en dramaturgi i texten, här en resa från a till ö, så hjälper det åskådaren – nej – betraktaren – nej – nu blev det fel igen. När vi talar om konst visar termerna att vi tar för givet att konst är fråga om en synupplevelse. Borde vi i stället kanske tala om upplevaren?

Selfie. Konstnären Cissi Hultmans passion är linjer.

”Vuxna är dåliga på att hitta på, men jag upplever att man som blind konstant måste jobba med att föreställa sig. Barn gör också det, men vi tappar förmågan med åren och vill ha tydliga förklaringar till allt.”

– Vuxna är dåliga på att hitta på, men jag upplever att man som blind konstant måste jobba med att föreställa sig. Barn gör också det, men vi tappar förmågan med åren och vill ha tydliga förklaringar till allt.

Med konstverket vill hon sporra besökarna att tänka om genom att kombinera lekfullhet, språkkänsla och intellekt.

Anhörigas börda

Den svenska konstnärduon Restlessminds som består av **Linda Emmy Al-Ghusein** och **Fabian Olovson** lyfter upp de anhörigas ställ-

ning under svåra skeden i livet. På Elverkets gård står människofigurer i betong, klädda i färggranna kläder. På ryggen bär skulpturerna på sina anhöriga. Att verken alla heter "Det blir nog bra" känns lite väl optimistiskt då man ser en anhörig som fallit ihop av sin börda, men kanske ändå inte. Att en av de burna sticker ut foten ur rygsäcken och stöder den anhöriga visar att det inte är så självklart vem som hjälper vem. Trots det kalla materialet utstrålar

paren värme och gemenskap. Här har vi anhörigas vardag sedd med kärlek och en dos humor.

– Budskapet är härligt: Vi måste bära varandra och hjälpa varandra.

Cissi konstaterar att vi lever i en tid där alla ska vara så självgående och självständiga. Risken för ensamhet och utsatthet är stor. Vi måste finnas för varandra som stöd.

Utställningen på Elverket i Ekenäs pågår till 7.1.2024, on–sö kl. 11–17.

■ Utpumpad.

Jessica Holmlund och Tessa Bamberg utforskar skulpturen av en anhörig som fallit omkull av sin börda.

I allt fler nordiska sammanhang är samtalspråket engelska. I Synvinkel bjuder vi på en artikel på norska, för vi vill flagga för den nordiska gemenskapen synförbund emellan och ett gemensamt språk – nästan. Med lite fantasi och en titt i ordlistan på nästa uppslag borde texten vara förståelig. Känns det ändå för svårt så har vi översatt artikeln till svenska i audioversionen av Synvinkel.

Mange blir diskriminert vekk fra arbeidslivet

TEKST: BJØRNHILD FJELD FOTO: TORE FJELD

Selv om det er blitt mer fokus på universell utforming, opplever mange blinde og svaksynte å bli utsatt for ren og skjær diskriminering. Dette gjelder spesielt i arbeidslivet, mener Sølvi Ørstenvik (62) fra Sandefjord.

Norges Blindeforbund har fått utarbeidet det første barometeret for synslikestilling i Norge. Dette måler om svaksynte og blinde har de samme mulighetene og rettighetene som andre i samfunnet.

I likestillingsbarometeret kommer det frem at kun halvparten av synshemmede i yrkesaktiv alder regner seg som yrkesaktive, mot 8 av 10 i befolkningen. Dette til tross for at svaksynte og blinde har høyere utdanningsnivå enn gjennomsnittsbefolkningen.

”Det er mulig å oppnå samfunnsmessig likestilling for svaksynte og blinde, men det krever vilje og evne fra myndighetene til å ta nødvendi-

ge grep for å sikre synshemmede de samme mulighetene og rettighetene som andre. Det må blant annet være mulig å lykkes både innenfor og utenfor arbeidslivet, og FN-konvensjonen for mennesker med funksjonsnedsettelse (CRPD) må tas inn i den norske menneskerettsloven”, er noen av konklusjonene som står i rapporten.

Marginalisert, diskriminert

Sølvi Ørstenvik fra Sandefjord mener det er en lang vei å gå før blinde og svaksynte opplever reell likestilling.

– Likestillingsbarometeret er viktig for å vise samfunnet at vi ikke er likestilte. Til vanlig er vi synshemmede en marginalisert gruppe, vi er lite synlige, og de fleste kjenner ikke noe særlig til utfordringene vi møter i hverdagen.

Hva tror du er årsaken til at synshemmede er yrkesaktive i mindre grad enn resten av befolkningen?

– Dette handler om ren og skjær

Synvinkel, våre bloggar och Medlemsbandet hittar du på <https://soundcloud.com/user-888246212>

■ **Følgesvenner.** Sølvi Ørstenvik har hatt førerhund i 11 år, og sier at det har gitt henne friheten tilbake. Den livlige labradoren Solo er blitt en veldig god venn.

■ **Viktig barometer.**

Generalsekretær i Norges Blindforbund, Per Inge Bjerknes, mener at det nyutviklede "Barometer for synslikestilling 2023" er et viktig supplement til medlemstilbud i regi av forbundet.

"Barometeret viser at mange svaksynte og blinde klarer seg svært godt og er ressurser både i arbeidslivet, familien og på ulike samfunnsarenaer. Samtidig er det altfor mange som opplever dårligere levekår og livskvalitet enn befolkningen som helhet."

diskriminering. Jeg er så heldig at jeg har vært i jobb i hele mitt voksne liv, men mange får aldri sjansen i arbeidslivet. Jeg har hørt om noen som har søkt på flere hundre jobber, forteller hun.

Da Sølvi tok utdanning på 1980-tallet, var det stor mangel på fysioterapeuter. Likevel måtte hun søke mange jobber før en arbeidsgiver tok sjansen på å ansette henne.

– Noen ganger fikk jeg ikke engang svar på søknaden. Andre ganger ble jeg innkalt til intervju fordi jeg var kvalifisert, men etter intervjuet fikk jeg beskjed om at jeg ikke var kvalifisert likevel. Det er dessverre mange arbeidsgivere som har fordommer mot synshemmede, sier hun.

Fordommene går på at de ikke tror at en synshemmet kan være like produktiv, og at det er dyrt å tilrettelegge. Endel forstår heller ikke at en synshemmet ansatt kan bruke en helt vanlig PC med en skjermleser.

Lite som skal til

For Sølvi kreves det svært lite tilrettelegging for at arbeids-hverdagen skal fungere.

– Jeg har en funksjonsassistent 7 timer i uka, noe som er veldig praktisk for eksempel hvis jeg skal på kurs på et sted jeg ikke har vært før. Men dette er jo noe som blir dekket av NAV, og ikke en kostnad for arbeidsgiveren, forklarer Sølvi.

Siden kommunen hun jobber i, ikke har et universelt utformet journalsystem, er hun også avhengig av lese- og sekretærstøtte blant annet for å kunne finne informasjon om pasienter.

– Når slike systemer ikke er universelt utformet, blir jeg nødt til å be om hjelp til ting jeg egentlig kan løse selv, påpeker hun.

Sølvi får støtte fra generalsekretær i Norges Blindforbund, **Per Inge Bjerknes**:

– Ved siden av manglende tilrettelegging og fordommer hos arbeidsgivere, fremstår store, men løsbare tekniske barrierer som en hovedutfordring for økt arbeids-

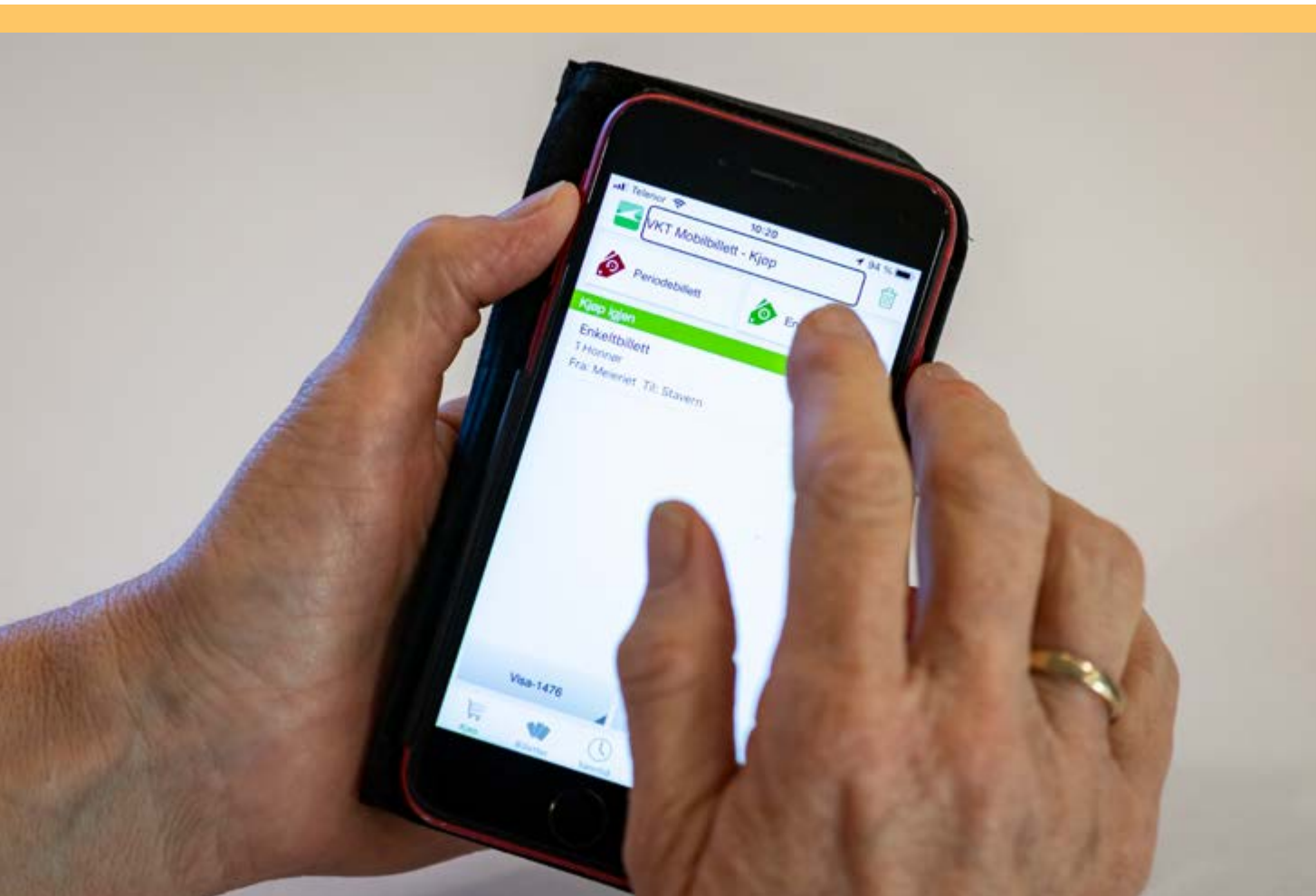
Instruksjoner for språkbyte på talsyntes

Voice over (på iphone)

1. Gå in i hjälpmedelsmenyn och öppna voice over, som finns högst upp i listan.
2. Sök upp "Tal" och gå in i menyn.
3. Ta dig till menyn med rubriken "rotorspråk" och tryck på "välj nytt språk". En lista med alla tillgängliga språk öppnas. Markera de språk du vill ha snabb åtkomst till.
4. För att använda rotorn skall du snurra med två fingrar på skärmen som om du vrider om låset till ett kassaskåp. Snurra tills du hör ordet "språk". För att välja språk sveper du upp, eller ner på skärmen med ett finger tills du hittar det språk du söker.

Liten ordlista

- selv = även, fast
- måler = mätare, mäter
- kun = bara, endast
- evne = förmåga, färdighet
- loven = lagen
- utfordringarna = utmaningarna
- heldig = ha tur, lyckas
- utdanning = utbildning
- mangel = brist
- svaert = väldigt
- tilrettelegging = anpassning
- sted = plats, ställe
- NAV = socialtjänst
- siden = eftersom
- fjernes = avlägsnas
- unntak = undantag
- fjernes = avlägsnas
- legekantor = läkarmottagning
- bedrift = företag
- gebyr = avgift, honorar
- levekår = levnadsvillkor
- enkeltgrepet = enskild åtgärd
- fylkeslag = distriktsförening
- dårlig = dålig, illa
- bevegelsefrihet = rörelsefrihet
- tilbud = tillfällen

deltagelse. Med resultatene i denne undersøkelsen fremstår det som absurd at arbeidslivet har unntak for universell utforming av digitale systemer. Dette unntaket må fjernes umiddelbart, krever han.

Unødvendige hindringer

I sin hverdag møter Sølvi spesielt to ting som minner henne på at hun er synshemmet: Elektriske sparke-sykler. Og touch-skjermer.

– Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg har gått rett på en sparke-sykkel som noen har slengt fra seg, sier hun.

Digitalt utenforskap er også en utfordring for mange synshemmede, særlig eldre synshemmede. For mens noen teknologiske nyvinninger har gjort livet enklere, er

andre umulige å bruke for blinde og svaksynte.

– Smarttelefoner med universelt utformede apper, har gjort ting enormt mye enklere, mener Sølvi.

Det som derimot byr på problemer for henne som synshemmet, er såkalte touch-skjermer, der du skal trykke på imaginære knapper på en glatt skjerm. Disse er blitt stadig mer utbredt, og Sølvi møter slike skjermer blant annet på legekonto-ret, når hun registrere seg som gjest i en bedrift eller offentlig kontor, og i betalingsautomater.

– Vanlige betalingsterminaler i butikkene, er ikke noe problem, da disse er taktile. Men touch-skjermer er ikke det, de er umulige å bruke for meg. En konsekvens av det, er at jeg må betale ekstra når jeg er hos

■ Ny teknologi.

For en synshemmet person er det enormt mye enklere å bestille billetter ved hjelp av en universelt utformet app på telefonen, enn ved å bruke betalingsautomater med touch-skjerm.

legen, fordi det legges på et gebyr når de sender meg faktura.

I noen tilfeller er det heller ikke mulig å velge et annet alternativ enn en betalingsterminal med touch-skjerm.

– Da er jeg helt avhengig av hjelp fra andre. Dette kan medføre at jeg må gi fra meg personlig informasjon, som pin-koder, som jeg ikke har lov til å dele med andre. Hvis jeg senere blir ranet, får jeg et problem med banken, illustrerer Sølvi.

Synshemmede klarer seg godt

Barometeret for synslikestilling er utarbeidet ved at Respons Analyse på oppdrag fra Norges Blindeforbund har intervjuet 700 personer med synsnedsettelse.

To eksterne fagmiljøer har tolket barometeret i lys av egen kompetanse og tidligere gjennomførte undersøkelser. Dette er Norsk Regnesentral (NR) og Nasjonal Behandlingstjeneste For Sansetap og Psykisk Helse (NBSPH).

– Barometeret viser at mange svaksynte og blinde klarer seg svært godt og er ressurser både i arbeidslivet, familien og på ulike samfunnsarenaer. Samtidig er det altfor mange som opplever dårligere levekår og livskvalitet enn befolkningen som helhet, og det finnes barrierer, utestengelse og diskriminering på alle samfunnsområder. Dette viser at det er systematiske skjevheter. Det viktigste enkeltgrepet norske politikere kan ta, er å inkludere FN-konvensjonen for mennesker med funksjonsnedsettelse i menneskerettighetsloven, oppsummerer Norges Blindeforbunds generalsekretær, Per Inge Bjerknes.

Norges Blindeforbund

- Synshemmedes organisasjon er blinde- og svaksyntes interesse- og serviceorganisasjon i Norge, med 8300 medlemmer. Stiftet i 1900, og er Norges eldste organisasjon for funksjonshemmede.
- Har fylkeslag i alle fylker, samt 50 aktive lokallag.
- Blindeforbundet arrangerer aktiviteter for barn og ungdom, arrangerer rehabiliteringskurs, driver bistandsarbeid og har to førerhunderskoler. I tillegg driver de med omfattende arbeid innen interessepolitikk, har ulike givertjenester, forskningsfond og kurscenter, samt at de driver et eget arbeidssenter for synshemmede.

Funn fra barometer for synslikestilling

- De fleste voksne med nedsatt syn rapporterte om god livskvalitet, ved at de blant annet opplevde livet som meningsfullt og at de har gode nære relasjoner.
- Mange beskrev gode digitale ferdigheter.
- Mange hadde blitt behandlet dårlig på arbeidsplassen.
- Tilgang til assistanse opplevdes som mangelfull. Hele 6 av 10 blinde og 5 av 10 sterkt svaksynte oppga at livskvaliteten ville økt dersom de hadde hatt mer assistanse tilgjengelig.
- Flere enn 1 av 3 føler seg begrenset i bevegelsesfriheten på grunn av utfordringer med digitale rute- og billettsystemer.
- Nesten 2 av 3 har vansker med å følge opp barnas barnehage- eller skolegang på grunn av utfordringer med lære- og kommunikasjonsplattformer.

”Hos oss finns inget jag – bara vi”

Årets höjdpunkt, Vasa Svenska Synskadades sommarresa, lockade i år 30 deltagare från fem olika distrikt, inklusive tre ledsagare. Med Febe Mörk som reseledare, Kristina Bosson som guide och Filip Hästbacka som chaufför bar det av till Gotland. Så här beskriver en av deltagarna, Maria Wikman från Nöss sina intryck.

Vi var en blandad grupp med deltagare från fem olika distrikt i varierande åldrar. Den äldsta var 90 år och den yngsta var 30+.

Här blandades dialekterna hej vilt, men den coolaste dialekten måste väl nog ändå ges till ”sorken Edwin” i receptionen på Hotell Solhem i Visby. Kan ha hänt att det flörtades lite, bara för att få höra hans gutamål.

Lyssna och skratta

Gemensamt för alla deltagare var synproblematiken, vilket medförde varierande utmaningar. Men alla fanns där för varandra. Redo att ge en hjälpande hand, lyssna på och skratta med. Som Tage Danielsson har uttryckt det:

”En droppe droppad i livets

■ **Gotland.** Ingmar Bergmans grav på Fårö. Foto: Febe Mörk

älv, har ingen kraft att flyta själv. Det ställs ett krav på varenda droppe: Hjälp till att hålla de andra uppe!”

Eller som vår guide hade uppfattat saken: ”Hos er finns inget jag – bara vi”.

Superb syntolk

Vår eminenta guide var Kristina ”Tina” Bosson med

sin distinkta skånska brytning och en aldrig sinande ström av fakta, fiktion, årtal och namn, blandat med små, humoristiska kommentarer och anekdoter om byggnaderna, människorna, djuren och naturen som vi passerade på vår färd – sådant som en seende oftast tar för givet, men som för en person med synnedsättning ger mervärde till helhetsupplevelsen. En jättebra syntolk helt enkelt.

Gudabenådad chaufför

Vår chaufför, Filip Hästbacka, var ung och snygg ... ursäkta, lugn och trygg, menar jag. Trots sin unga ålder ingav han förtroende med sitt sätt att vara och ta hand om oss. Han hade full koll på läget och våra behov. Som

”Jag kan bara förundras över gemenskapen, humorn, tillgivenheten och respekten jag känner i dessa sammanhang.”

■ **Stockholm.** I väntan på Allsång på Skansen. Kvällen slutade i ösregn och jubel. Foto: Febe Mörk

säkerheten själv rattade han den stora turistbussen på alla möjliga och omöjliga gator t.o.m. mitt i Stockholms innerstad.

Filip har onekligen parkeringsgudarna på sin sida, för alltid hittade han en ledig plats, på ett för oss lättillgängligt ställe. När vi överraskades av en häftig åskskur då vi stannade för lunch parkerade Filip bussen så nära trappan att den tog i flaggorna som var fastsatta

på taket. Men alla ombord kom in torrskodda, hela och rena. Pensionatsägaren lär dock ha gått ut för att kolla om allting fortfarande var okej med hans egendom.

Öga för situationen

I Åbo hamn stannade Paulina Hannus och hennes syster Karin Hannus kvar i regnet för att vänta på sin anslutningsbuss hem. När Filip såg dem stannade han bussen och sprang ut med ett para-

ply till dem. Det kallar jag att ha öga för situationen och hjärtat på rätta stället.

Förstklassig service helt enkelt och det har gällde hela resan och alla inblandade parter. Vi kunde lugnt släppa kontrollen och bara luta oss tillbaka och njuta av resan.

Jag kan bara förundras över gemenskapen, humorn, tillgivenheten och respekten jag känner i dessa sammanhang.

MARIA WIKMAN

■ På äventyr. Lilian, Rose-Marie och Hoburgsgubben. Foto: Febe Mörk

Klapprande hovar, en ruin att sjunga i och doften av hav

Paulina Hannus deltog i sommarresan tillsammans med sin syster Karin. Här delar hon med sig av några upplevelser.

Dag 1. På kvällen gick vi på sommarens sista allsång på Skansen. Trots regnet som

tidvis öste ner var stämningen på topp med många kända artister, bland andra Helen Sjöholm och Victor Leksell. Det var en oförglömlig upplevelse att få sitta i den stora publiken, stämma in i allsångerna, jubla och applådera.

Våta, frusna och trötta, men väldigt nöjda gick vi hem till hotellet.

Dag 2. Vid Stockholms slott såg vi en stor vaktparad med soldater till fots och till häst. Ljudet av de uppemot 16 hästarnas hovar mot

gatstenarna och militärens musikkår var något jag fäste mig vid.

Dag 3. I Visby gick in i en av de öppna kyrkoruinerna, där var så bra akustik att vi sjöng Härlig är jorden. På Gotland finns 98 medeltida kyrkor, varje yrkesgrupp hade sin egen.

På kvällen åt vi festmiddag med några representanter från synskadeföreningen på Gotland.

Dag 4. Hoburgsgubben är en 9 000 år gammal raukformation som liknar ett manshuvud, belägen nere vid havet längst ute på Gotlands sydligaste spets. Jag hade så gärna velat dröja lite längre där, känna doften av hav och den ljumma sommarvinden, höra vågornas brus och utforska stenarna. Men det började åska och hållregna, så vi begav oss snabbt till vårt lunchställe.

Dag 5. I dag stod Fårö på norra Gotland i tur.

Det känns lite vemodigt att resan nu närmar sig sitt slut. Jag har lärt mig mycket nytt och även blivit närmare bekant med några av de andra deltagarna. Hit skulle jag någon gång gärna vilja återvända för att uppleva naturen, motionera, sjunga och musicera och gå kurser i konsthantverk och kreativt skapande.

PAULINA HANNUS

Gotlandsföreningen i ett nötskal

- Föreningen Synskadades Riksförbund, SRF, Gotland är den näst största av 13 föreningar i Sverige.

- Bildades år 1941, fyller snart 85 år. Har 114 ordinarie medlemmar och 81 stödande medlemmar.

- Föreningen består av olika kommittéer, där det finns 4–7 personer i varje. Exempel på kommittéer är:

- 1) Bingo, som träffas 9 gånger/år.

- 2) Kaffekommitté, som planerar all servering vid olika träffar, handlar det som skall serveras och ser till att det finns folk som serverar på träffarna.

- 3) Konsumentkommitté

- 4) Kulturkommitté – biblioteksträffar, teater, konserter etc.

- 5) Motionskommitté – promenader, vattengymnastik etc.

- 6) 8 månadsmöten/år, ca 30 deltagare varje gång.

- 7) Föreningen har inget eget hus/lokal utan finns i ett allmänt föreningshus.

- Ekonomin sköts via bidrag från en stiftelse "Synskadade vänner på Gotland".

- Styrelsen sammanträder efter behov – dessutom

■ SRF Gotlands ordförande Gösta Karlsson.

finns ett brukarråd som kontaktar syncentralen när så behövs.

- Föreningen har ledamöter i olika nämnder i Visby stad där de kan påverka sjukvård, ögonklinik, färdtjänst och IT för personer med synnedsättningar.

- Det finns även ett antal ledarhundar i föreningen, t.ex. Johan Seige har en ledarhund som han på sociala medier kallar sin "pälshög".

Johan besökte FSS höstmöte i Tammerfors i november 2022.

FEBE MÖRK

FSS utbildar taxichaufförer

Folkpensionsanstalten ställer krav på att taxichaufförer som kör FPA-resor ska gå en kurs i att bemöta personer med särskilda behov före årets slut.

TEXT & FOTO: ELIN SUNDSTRÖM, SYNÅDGVARE I VÄSTNYLAND

Bilskolan Trexo i Karis hörde av sig till FSS för att få hjälp av sakkunniga. Tillsammans med erfarenhetstalarna **Fredrik Lindgren** och **Anita Åkerfelt** med ledarhunden **Taika** tog jag mig an uppdraget och åkte till Karis en fin höstlördag i september.

Beställningen var kort fakta om synned-sättning och hjälpmedel. Hur önskar en person med synned-sättning bli bemött och vad är det viktigt att tänka på som chaufför? Diskussionerna om bemötande visade sig vara givande både för oss och för taxichaufförerna.

Vad vill kunden ha hjälp med?

Chaufförerna upplever att det tidvis är svårt att veta hur mycket de ska hjälpa och konstaterade att alla kunder är så olika. Vissa personer vill klara sig helt själva, medan andra förväntar sig en öppnad dörr och en hjälpande hand. Bäst är det att fråga vad kunden önskar få hjälp med. Att få ta del av Fredriks och Anitas vardag som synskadade gjorde det lättare för chaufförerna att förstå vad de ska tänka på.

– Själv lärde jag mig att det inte bara är taxichaufförerna som måste lära sig att bemöta oss, utan också vi som måste lära oss att bemöta dem och vara tydliga med vad vi önskar,

konstaterar Fredrik Lindgren.

Tydlighet då du beställer en taxi behövs. Säger du att du använder hjälpmedel, exempelvis vita käppen eller en ledarhund, så är chauffören förberedd på att du har en synned-sättning och är redo att hjälpa. Det kan också vara bra att berätta för chauffören hur långt du önskar bli ledsagad, räcker det med hjälp fram till ytterdörren eller behöver du ledsagning ända in i byggnaden?

Testa hur det är att inte se

Chaufförerna fick prova simuleringsglasögon med olika slags synbortfall. Att vissa personer bara ser grumligt men lätt blir bländade, vilket gör dem så gott som blinda, var nytt för många. Andra kunder har kanske lite ledsyn kvar, men är i övrigt blinda och några kan ha lite syn kvar i någon del av synfältet. Behovet av hjälp är varierar från person till person och är också beroende av vädret.

Trots att ledsagning inte är

”Kom ihåg att koppla bort airbagen om hunden sitter i framsätet mellan ägarens ben!”

■ **Bilden till vänster:** Anita Åkerfelt med ledarhunden Taika. **Bilden i mitten:** Fredrik Lindgren ledsagas av taxichauffören Gun Augustsson. **Bilden till höger:** Taxichauffören Edward Kevin provar simuleringsglasögon.

kärnfysik är det en del av bemötandet. Med Fredrik som expert övade chaufförerna ledsagning och utbytte tankar. Det är artigt att fråga vilken hand kunden hellre vill hålla i ledsagaren med, vilket kan kännas som en liten sak men det kan få personen med synnedsättning att känna sig hörd. Att märka att taxin anlant och veta om det är rätt bil är inte möjligt för den som inte ser. Taxichauffören ska därför gå ut ur taxin och presentera sig.

Ledarhund i bilen

Anita poängterade att taxichauffören egentligen inte behöver göra något annat än se till att omgivningen är trygg för både hund och matte. Chauffören behöver alltså inte röra hunden om inte ägaren ber om att t.ex. få kopplet. Anita och Taika hoppade in och ut ur taxin och chaufförerna fick öva sig att öppna

dörren för hunden först då ägaren var redo att ta tag i kopplet.

– Kom ihåg att koppla bort airbagen om hunden sitter i framsätet mellan ägarens ben!

Som förväntat fick hunden Taika en hel del uppmärksamhet och Anita fick avsluta med att svara på frågor om hur ledarhundarskolas, hur en vanlig dag kan se ut i en ledarhunds liv och varför just labradoren är en så passande ras för uppdraget.

Av responsen att döma kan vi konstatera att skolningstillfället var lyckat och kändes både nyttigt för taxichaufförerna och gästerna. Vi kände att vi slog huvudet på spiken då vi fick chansen att ge information åt en mycket viktig målgrupp och hoppas taxichaufförerna nu känner sig tryggare i att ta emot en körning där en ledarhund kommer med som hjälpmedel.

Resenärer får det lättare

EU-kommissionen har i september föreslagit att Europeiska funktionshinderkortet ska börja gälla i alla EU-länder. Kortet har testats bland annat i Finland. Lagförslaget går nu vidare till EU-parlamentet och Europeiska rådet. Kortet föreslås finnas både som ett fysiskt kort och i digitalt.

När behövs kortet? Funk-

tionshinderkortet gynnar personer som reser eller tillbringar en kortare tid i ett annat land. Tanken är att förbättra den fria rörligheten för personer med funktionsnedsättning.

Med funktionshinderkortet åtnjuter du motsvarande förmåner, t.ex. då du åker buss, går på museum eller besöker idrottsevenemang som lokala invånare i det land du besöker har.

Vad det innebär i prakti-

ken kommer att variera från land till land. I Finland får exempelvis ledsagare åka gratis på tåg. I andra länder kan det vara annorlunda, så man kan inte bara vifta med kortet och förvänta sig samma förmåner som man har hemma. Kortet berättigar inte exempelvis till sociala förmåner. Förhoppningsvis presenterar de enskilda länderna klart och tydligt de förmåner kortet ger rätt till – om och när kortet blir verklighet. **HM**

Karen Lindholm

Personalnyheter

Vi tackar vår förbundssekreterare **Tina Dunderfelt** för många år av jobb på FSS och stort engagemang för våra medlemmar och oss alla. Nu önskar vi henne glädjefyllda pensionärsdagar och lycka till med smyckesverkstaden.

Samtidigt vill vi välkomna **Karen Lindholm**, vår nya administrativa assistent som tar över många av Tinans uppgifter. Hennes glada skratt hörs redan i Synvillans kök och hon ser fram emot att lära känna oss alla.

13-17.11.2023

Eli Kaunisvesi & Lia Sivén

TACTILIA

Sinnrik konst

På konstutställningen Tactilia får besökarna i ett helt mörklagt rum uppleva konst utan att se, genom att känna och lyssna på konstverken. Utställningen ordnas under **Blindveckan 13 – 17.11.2023** i **Jakobstads bibliotek**, på 2:a våningen.

Mer information och anmälan för grupper via Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f. e-post: noss@multi.fi eller tfn 044-7234 888.

Fritt inträde
Välkomna!

KONST
SAMFUNDET

Stiftelsen Emille och Rudolf
Gesellius fond
för filantropiska och kulturella ändamål

SVENSKA SYNSKADADE I MELLERSTA NYLAND

Måndagsträffar:

Måndagen den 23 oktober kl.13–15 handlar måndagsträffen om 72 timmars beredskap, föreläsare är Veera Florica-Rajala. Adress är Folkhälsans Seniorhus Mannerheimvägen 97. Sopp-lunch och kaffeservering. Anmälan till Henrik en vecka på förhand.

Måndagen den 6 november kl.13–15 träffas vi på KansliHörnan på måndags-träff. Christian Holmqvist håller en musik träff med oss. Kaffeservering. Anmälan till Henrik veckan innan.

Måndagen den 20 november kl.13–15 träffas vi åter på Folkhälsans Seniorhus på Mannerheimvägen 97 på måndagsträff. Riikka von

Martens från Guidefyren rf. föreläser med temat ”Det gröna Helsingfors, våra unika parker”. Sopp-lunch och kaffe. Anmälan till Henrik veckan innan.

Lördagen den 11 november ordnas en teaterresa till Åbo svenska teater och föreställningen ”Something rotten”. Heldagsprogram. Gemensam busstransport tur och retur. För mera information och om deltagarpriser kontakta Henrik på kansliet, anmälningar senast måndagen 9.10.

Lördagen den 9 december kl.15–20 hedrar vi jämna 50-år av arbete för finlands-svenska synskadade i mellersta Nyland med en jubileums-fest på hotell Scandic Park.

Hjärtligt välkommen med och fira jubileumsåret med oss! Deltagarpriset är 20€. Vi ber att få er anmälan om deltagande senast måndag den 20 november. Anmälan mottagas i samband med betalningen. Eventuella uppvaktningar till förmån för föreningens rekreativ verksamhet kan riktas till Mary-Ann Frelanders fond (Aktia FI98 4055 0017 0118 14).

Vid frågor ring eller skicka meddelande till distriktssekreterare Henrik på föreningens kansli, kontakt-uppgifterna är:

Tfn. 0400 269 553.

E-post: kansliet@ssmn.fi

Mera info finns bl.a. på webben: www.fss.fi/distriktsforeningar/mellerstanyland

SVENSKA SYNSKADADE I VÄSTNYLAND

Börje Broberg syntolkar fotboll, vid mera information och tidtabell, kontakta Börje 044-541 067

Ti 17.10 kl. 13–13.45. Lätt motion Folkhälsan. Senioras grupprum

On 18.10 kl. 15 Herrklubb Lyan med Börje Broberg.

Ti 24.10 kl. 13–13.45. Lätt motion Folkhälsan. Senioras grupprum.

On 25.10 kl. 18 Frågesport Lyan.

Ti 31.10 kl. 13–13.45. Lätt

motion Folkhälsan. Senioras grupprum.

Blindveckans program

Må 13.11 Kl. 13 ”Kaj Kun-nas om livets lärdomar”. Lyan. Anmälan till Alexandra 8.11.

On 15.11 kl. 14–17 Öppet Hus med SSVN och Hörsel-föreningen i Västnyland. TEMA syn och hörsel, hjälp-medel, råd, information. Plats Församlingshemmet. Öppen för allmänheten.

Lö Sö 18–19.11. FSS höstmöte i Tammerfors.

On 22.11 kl. 15 Herrklubb Lyan.

On 22.11 kl. 13–15.30 Synrådgivning och information om föreningen. Karis Fokus. Tipsa vänner!

Lö 25.11 kl. 13 Föreningens höstmöte. Lyan. Frida Backman gästar med violinmusik. Anmälan till Alexandra 21.11.

On 29.11 kl. 18 Frågesport Lyan.

Alexandra när du må-to kl. 10–14 040-77 86 295, ssvn@brev.fi

VASA SVENSKA SYNSKADADE

Kursen Rörelse-Styrka-Balans,

i samarbete med Folkhälsans Förbund, har startat på Lyktan på tisdagar kl. 10–10.45.

Följande tillfällen är: 31.10, 21.11, 28.11 och 19.12. Ingen anmälan behövs. Målet med träningen är att upprätthålla och stärka rörelseförmågan och balansen. Gymnastiken sker sittande så alla som vill kan delta. Välkommen med hälsar ledaren Malin Knip, tfn 044-788 1081!

Trivselcafé Aktivt Seniorliv i samarbete med Folkhälsans Förbund håller sina träffar i regel en tisdag/månad och följande träff ordnas tisdag 7.11 kl.13–15 på Lyktan med Carina Blom som ledare, tfn 044-788 1026, som hälsar alla varmt välkomna! Sista gången före jul är tisdag 5.12.

Punktskriftskursen

hålls även under hösten varje onsdag kl.10–13.30 på Lyktan. Undervisningen är individuell så nya elever är speciellt välkomna med hälsar punktlärarna Ritva och Börje. Kursen pågår fram till och med 13.12. Kontakta kansliet för mera info.

Vattengymnastik i samarbete med Folkhälsans Förbund i Smedsby pågår varje torsdag kl.17–17.45 fram till och med 30.11 (med undantag av 19.10 då det är höstlov) Ledare i höst är

HÖSTMÖTE

Distriktsföreningen Vasa Svenska Synskadade rf håller föreningens höstmöte, lördag 25.11 kl.13 på verksamhetscentret Lyktan, Korsholms-esplanaden 44 i Vasa. Stadgeenliga ärenden. Servering av julgröt med tillbehör. Info från SRF Gotland under övriga ärenden. Anmälan senast måndag 20.11 före kl.14 på tfn 045-321 3320 eller på e-post: vasasynskadade@gmail.com.
STYRELSEN

Emma Snellman, tfn 044-331 8388. Kursen är för närvarande fullsatt, men vill du hoppa på kolla med kansliet.

Synrådgivning

Synrådgivare Ulla-Britt Ingman håller synrådgivning på Lyktan tisdag 21.11 kl.13-15. Telefon till Ulla-Britt är 050-561 2950. Ingen anmälan behövs.

Måbra-dag på Norrvalla ordnas i samarbete med Folkhälsan, FSS och NÖSS torsdag 19.10 kl.12–16.

Dagen kostar 20€/person. Bussen startar i Kristinestad kl.9.10 och kör Strandvägen via Vasa till Vörå. Vid anmälan får du en exakt busstidtabell.

Wasa Teaters musical

”Vänd om min längtan” har fått otroliga recensioner och jag (Febe) kan intyga att det är en av Wasa Teaters bästa musikalerna genom tiderna. Föreställningen syntolkas på Wasa Teater, fredag 27.10 kl.19. Vi har reserverat 40 platser på rad 3–8 och biljetterna kostar 42€/person. Ledsagare går alltid gratis. Alla uppmanas infinna sig i foajén senast kl.18 för kvittera ut biljetterna. Kl.18.30 syntolkningsintroduktion i salongen samt presentation av skådespelarna. Anmälan senast onsdag 18.10.

Medlemsträff onsdag 8.11 kl.13 – ”Lekfullt med PUNKT” med Tessa Bamberg från FSS som gäst – hon berättar lekfullt om hur viktig punktskriften är för alla som har en synnedsättning. Välkommen med, ställ frågor till henne och njut av en kaffekopp tillsammans. Anmäl dig senast 6.11 före kl.14.

VSS julfest på Svenska Klubben i Vasa lördag 9.12 från kl.17 – mera info i nästa nummer av Synvinkel.

Kontaktinformation:

Alla anmälningar och förfrågningar görs till verksamhetsledare Febe Mörk på tfn 045-321 3320 (må-to kl.9–14) eller per e-post: vasasynskadade@gmail.com

ÅBOLANDS SYNSKADADE

Syntolkas. Wasa Teaters musikal "Vänd om min längtan" syntolkas fredagen den 27 oktober. Foto: Frank A. Unger

Du hittar även info om oss på <http://www.fss.fi/sv/distriktsforeningar/vasa> samt på vår facebookside: <https://www.facebook.com/vasasynskadade>. Med jämna mellanrum finns även info i Torgplatsen i Vasabladet samt i Föreningsspalten både i Vbl och Sydin.

Under tiden som kansliet är stängt kan man kontakta föreningens ordförande Kerstin Lillbåsk, tfn 050-369 5997 eller per e-post: kerstinl@tawi.fi

Vår synrådgivare Ulla-Britt Ingman kan nås på tfn 050-561 2950, måndag-torsdag, eller per e-post: ulla-britt.ingman@fss.fi Ulla-Britt gör även hembesök, så kontakta henne.

Kontaktuppgifter till våra nya taltidningsstödpersoner: Christer Strömbäck för

VBL, tfn 0400-764 138
strmbck.christer@gmail.com

Pontus Westmalm för Sydin, tfn 045-221 3233
pontus.westmalm@abo.fi

IT-stöd person för VSS är Tom Lillas, tfn 050-521 7356 eller lillastom@gmail.com

Österbottens Valfärdsområdes synrehabilitering betjänar enligt följande:

Rehabiliteringshandledare Jenni Puurula för klienter med efternamn som börjar på A-K + arbetsför ålder, tfn 040-728 8051 eller jenni.puurula@vshp.fi

Rehabiliteringshandledare Birgitta Rinta-Jouppi för klienter vars efternamn börjar på L-Ö: tfn 0400-792 428 endast under tisdag och torsdag kl.9-10.30 eller per e-post: birgitta.rinta-jouppi@vshp.fi

Föreningens medlemmar samlas till 50-årsjubileumsmiddag med program lördagen den 9.12 kl. 14.30-19.30. Platsen är Hunger & Törst i Pargas. Deltagaravgiften som vi samlar in under festen är 25 euro. I avgiften ingår en välkomstskål, en tre rätters middag och kaffe/te samt transporterna.

Transporterna ordnas från deltagarnas olika adresser i Åbo och från Kimitoöns och Pargas alla kommundelar. Också för våra medlemmar från andra orter assisterar vi med att arrangera transporterna och för dem som har väldigt lång väg assisterar vi även med övernattning om det behövs.

Senast den 23 november behöver vi få din anmälan och då behöver vi få veta om du vill ha kött eller fisk till huvudrätt och också om du har specialdiet eller någon allergi. Anmäl dig till Barbro Sipilä, 040 523 4529 eller Harold Henriksson, 050 516 6520 eller Monica Lindroos, 044 042 7582 eller Maj-Britt Isaksson, 040 717 6948.

Hjärtligt välkommen!
önskar styrelsen

NORRA ÖSTERBOTTENS SVENSKA SYNSKADADE

Handarbetsgruppen Rätstickorna med Agneta Cederberg som ledare, träffas varannan måndag kl 12–14 på Fyren. Nästa träff blir 23.10.

Motionsgruppen ”Hurtbullarna” träffas på tisdagar kl 10 vid Hamnskogen för att promenera tillsammans i vacker natur.

Nästa karatréff hålls tisdagen 24.10 kl 12.30 på Fyren. Träffen föregås av synrådgivning med Peter Koskinen och IT-stödperson Mats Löf från kl 11.

På onsdagar kl 9 hålls punktskrift med Leif Nybohm på Fyren.

”Till Punkt & Pricka” – punktskrift för nybörjare – med Maja Renvall-Höglund hålls varannan fredag kl 13 på Fyren. Nästa träff blir 20.10 och följande 3.11. Mera info av Maja, tfn 0400-707 040.

I samarbete med Folkhälsan ordnas på Östanlid konditionsträning i gym kl 11–12 och vattengympa, grupp 1 kl 11.45 och grupp 2 kl 12.30.

Det finns nu även möjlighet att träna målboll vid Östanlid några tisdagskvällar per månad kl 18-20 i gymnastiksalen på andra våningen. Träningarna hålls tisdagarna 17.10, 24.10, 7.11, 21.11, 28.11 och 5.12.

Torsdagen 19.10 kl 12–16

ordnas i samarbete mellan FSS, Folkhälsan, VSS och NÖSS en Må bra dag för medlemmar och deras närstående vid Norrvalla. Dagen inleds med lunch och därefter program i idrottshallen. Kostnad för dagen är 20€/person.

Norrgårds buss kör så här:
Kl 10.00 Karleby busstation
Kl 10.20 Eugmo, Pias Livs
Kl 10.25 Holm, / Strandis
Kl 10.35 Jakobstad,
Otto Malmseg. 9 A
Kl 11.00 Nykarleby busstation
Kl 11.10 Munsala Berras
Kl 11.50 Norrvalla Vörå
Hemfärd ca kl 16.00

Lunchträffen i oktober hålls fredagen 27.10.

Vi har förhandsbokat 20 platser fredag 27.10 kl.19 för att ta del av den nyskrivna musikalen ”Vänd om min längtan” på Wasa Teater. Text av Åsa Jinder och musik av Thomas Enroth. Berättelsen baserar sig på boken med samma namn av teaterchef Ann-Louise Bertell. Föreställningen syntolkas. Biljettpris med grupprabatt är 45 €. Anmälan senast onsdag 18.10 före kl.12 till Ann-Sofie, tfn 044-7234 888.

Tillsammans med Folkhälsan ordnas Trivselcafé -träffar för seniorer med nedsatt syn. Minna Annala från Folkhälsan och Peter Koskinen FSS medverkar.

Nästa träff hålls 1.11 kl 13–15 vid Emeliehemmet i Karleby. Anmäl till Minna tfn 050-3444 695 eller Peter 050-471 2763.

Mimosel gruppen träffas varannan vecka (jämna veckor) på torsdagar kl 13–15 med Sol-Britt Björkgren som ledare. Nästa träff blir 2.11.

Vi har bokat nytt datum för den syntolkade guidningen av Jakobstads museums utställning ”Villa liv” som visar livet på sommarstugor förr i tiden. Det blir torsdagen 2.11 kl 14.30 vid ”Tempus” (fd Nygårds verkstad på Otto Malmsegatan). Inträde 5 €.

Under Blindveckan 13-17.11 ordnar vi konstutställningen Tactilia på Jakobstad bibliotek i samarbete med Novia och Yrkesakademien. Mera info i skild annons.

Vi har även förhandsbokat biljetter till Årets Stora Julkonsert söndagen 3.12 kl 15 vid Schaumansalen. Pris med grupprabatt 27,50 €.

Julfesten firas fredagen 15.12 kl 16 vid Hotel Epoque i Jakobstad.

Info och anmälan via Ann-Sofie Grankulla, tfn 044-7234 888 eller e-post noss@multi.fi

Mera info på www.fss.fi/ noss, på medlemsbandet, i ÖT:s minneslista på lördagar och på Facebook.

ÅLANDS SYNSKADADE

Ålands Synskadade erbjuder följande återkommande aktiviteter under hösten. Inga avgifter. Borstbindning på Ankaret på torsdagar klockan 11.30 till 14.30.

Simning i Folkhälsans bassäng på Allaktivitetshuset, fredagar klockan 13 till 14.

Bokcirkeln träffas tisdag klockan 16.30, jämna veckor. I höst läses Katrina av Sally Salminen.

Höstens andra IT-träff handlar om att läsa och lyssna på tidningar. Träffen äger rum onsdagen den 1:a november och hålls av vårt IT-stöd. Träffen börjar klockan 12 med en föreläsning. Sedan fika med smörgås och därefter lyssnar den som vill på en fördjupad föreläsning i ämnet. För och efter träffen kan du boka in dig för en halvtimmes individuell IT-handledning. Varmt Välkommen!

Anhörigträff onsdagen den 8 november klockan 18.00 på Ankaret.

Ålands synskadades höstmöte hålls kvällstid, tisdagen den 21 november på Ankaret. Manskören MÅNKS uppträder. Lättare traktering.

Bemötandepriiset 2023 – Årets förebild. Passa på att

nominera en person, en organisation eller ett företag på Åland som är ett gott föredöme och vägvisare när det gäller bemötande, likabehandling och tillgänglighet!

Skriv en kort motivering, ditt namn och dina kontaktuppgifter och skicka till: info@handicampen.ax. Sista nomineringsdatum är fredagen den 3.11.

Under funktionsrättsdagen på Alandica den 27 november delas sedan priset ut.

Ålands Funktionsrättsdag måndagen den 27 november klockan 9–16 i Alandica kultur & kongress eller digitalt via länk på www.handicampen.ax.

Årets rubrik är Vad innebär rätten till hälsa? Föreläsare är Pirkko Mahlamäki, Jenny Larsson och Monica Klasén. Två paneldiskussioner, en med en sakkunnig paneler om hur ser framtidens hälsovård ut? Och en politisk panel om partiernas syn på olika tillgänglighetsfrågor.

Kontaktinformation

Besöksadress till Ankaret
Johannebovägen 7, 22100
Mariehamn

Säkrast bemannat måndag till torsdag.

Verksamhetsledare
Charlotta Solax, arbetar
måndag till torsdag.

Mobil: 04573438950
e-post: kansli@syn.ax
IT-stöd (och taltidning)
Petra Olausson, arbetar

halvtid.

Mobil: 0406800950
e-post: it@syn.ax

SVENSKA SYNSKADADE I ÖSTNYLAND

Lyssna på medlemsbandet och/eller läs i tidningen Östnyland under Föreningar, tidningen Nya Östis under Passa På och på FSS:s hemsida fss.fi under Östnyland där de senaste programmen uppdaterats.

Verksamhetscentret Kajutan,
Ågatan 33 E, Borgå.

Distriktssekreterare
Catharina Tfn 040 968 0351
tisdagar 9-13.

E-post: distrikt.kajutan@gmail.com.

FSS rehabiliteringsrådgivare Ann-Catrin Tylli. Tfn 040 511 3345.

E-post ann-catrin.tylli@fss.fi.

Ordförande Jonas Lindström. Tfn 040 9644 672.

E-post jonas07880@gmail.com.

Varför lönar det sig att bli medlem i Förbundet Finlands Svenska Synskadade

Har du själv, din familjemedlem eller närstående en synnedsättning eller utmaningar med synen?

Vi finns här för dig!

Ju fler medlemmar vi är desto starkare är vi i vårt arbete att skapa ett jämlikt samhälle. Du är viktig.

Vad vi erbjuder

Vår verksamhet är mångsidig. Vi ger dig som har utmaningar med synen:

- personlig rådgivning och stöd i vardagen
- information om hjälp som finns att få i samhället
- hjälp med att använda för dig utvalda, anpassade IT-hjälpmedel och appar
- gemenskap och utbyte av erfarenheter med andra med synnedsättning
- aktiviteter, kurser och träffar
- juridiskt stöd i synskadefrågor
- information i olika tillgängliga format, bland annat taltidningar och punktskriftstidningar
- tidningen du just nu läser, Synvinkel

Samtidigt kämpar vi för att Finlands svenskspråkiga synskadade ska uppnå full samhällelig delaktighet och jämlikhet.

Välkommen med i FSS!

Ordinarie medlemskap är ämnat för personer med synnedsättning, men

■ **"Så bra och lätt!** Jag fick hjälp med telefonerna av FSS!" Foto: Nina Winquist

medlemskap är inte ett måste för att ta del av vår service.

Vårt stödjande medlemskap

Vill du stödja förbundets arbete, utan att själv ha en synskada?

Inga problem, du kan bli stödjande medlem! Du får bland annat organisationstidningen som tar upp nyheter inom synområdet och förbundet.

Inte ännu medlem? Du behövs!

Ring kansliet på telefon 09-6962 300 måndagar-torsdagar kl.10-16 eller skicka e-post kansliet@fss.fi